Länsstyrelsen
Värmland

Riksintresse för kulturmiljövården: Munkfors

Områdesnamn: Munkfors

Områdesnummer: K 28

Kommun: Munkfors

Socken: Ransäter

Sammanfattning

Innehåll

Bruksort med martinverk, industri- och arbetarbebyggelse, bruksherrgård. 1800- och 1900-tal.

Urvalsmotiv

Vetenskapligt/pedagogiskt. Bebyggelsemiljön vid Munkfors återgår till 1670-talets bruksetablering med nuvarande bebyggelse från 1800- och 1900-talen. Förutom landets äldsta bevarade martinverk finns i området även ett stort mängd övrig industri- och bostadsbebyggelse i autentiskt utförande, utbyggd enligt den socialt differentierade planform som betecknar bruksorterna från industrialismens genombrott.

Beskrivning

Bebyggelsehistoriskt kan den så kallade Munkforsen följas tillbaka till medeltiden och det laxfiske som under Alvastra och Varnhems cisterciensermunkkloster bedrevs i Klarälvdalens forsar. Den industriella verksamheten grundades 1670 då den första hammarsmedjan anlades. Vid 1800-talets början byggdes bruket ut med större smedjor och en stålugn. När bruket 1829 uppgick i Uddeholmsbolaget utvecklades Munkfors till en av landets ledande järnproducenter. 1868 byggdes här landets första martinugn för götståltillverkning vilken 1877 kompletterades med det ännu bevarade martinverket. Bruksherrgården uppfördes 1812 och det

nuvarande utförandet är från 1829. Åtskilliga industribyggnader och bostadshus från 1800- och 1900-tal har bevarats i ursprungligt utförande, dels i anslutning till området vid gamla bruket, dels vid "Göthbergs väg". Bebyggelsen är symmetriskt anlagd utmed raka bruksgator enligt gängse maner på de gamla östsvenska bruksorterna.

Kulturhistoriskt värde

Munkfors bruk, anlagt på 1670-talet, tillhör de mest välbevarade bruksmiljöerna i landet. Jämte landets äldsta bevarade martinverk ingår i området ett stort antal övrig bruks- och bostadsbebyggelse av stort industri- och socialhistoriskt intresse organiserad enligt bruksorternas gängse planform med centralt placerad herrgård och raka bruksgator.

Hot

Ej specificerat.

Skydd

- Martinverket och bruksherrgården med mera utgör byggnadsminnen enligt Kulturminneslagen (KML).
- Större delen av området omfattas av detaljplan med särskilda bestämmelser till skydd för kulturmiljön.

Avsikter och åtgärder

Nybebyggelse och förändringar av befintlig bebyggelse i området behandlas restriktivt.

Riksantikvarieämbetets värdetext (1996)

Motivering

Bruksmiljö med landets äldsta bevarade martinverk av stort industri- och socialhistoriskt värde.

Uttryck för riksintresset

Centralt placerad herrgård och bruksgator med arbetarbostäder, martinverk från 1877 med välbevarad teknisk utrustning.

Övrigt

Riksintresset Munkfors överensstämmer i stort med kulturmiljön Munkfors (220) enligt kulturmiljöprogrammet för Värmlands län.

Referenser

- Kulturminnesvårdens riksintressen i Värmlands län, Länsstyrelsen 1980.

Ändringsinformation

Datum, kommentar:

- 2007-11-05: Huvuddelen av informationen hämtad från 1988 års beskrivning av riksintressen i Värmlands län.
- 2007-12-10: Beskrivningen av områdets skydd ändrad till aktuella förhållanden och gällande lagstiftning.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan.